

ASPECTE PRIVIND FRECVENTA UNOR SPECII DE PASARI ACVATICE DE INTERES VINA TORESC SI FAUNISTIC DIN DELTA DUNARII SI BALTA BRAILEI

Ing. N. I. DRAGOMIR și
Ing. M. INĂȘCU

Generalități

Vinătoarea, ca ramură economică sau ca preocupare sportiv-turistică are un larg cimp de activitate în Delta Dunării și zonele limitrofe, care prin cele peste 500 mii ha suprafață și prin bogăția faunei, îndeplinește toate condițiile pentru buna lor dezvoltare.

Baza acestor preocupări constituind-o bogăția vinatului, dintre care primul loc îl ocupă vinatul acvatic cu pene, dinamica evoluției acestuia trebuie să fie o preocupare de prim ordin pentru cei însărcinați cu buna lui gospodărire, o deosebită importanță având aprecierea că mai reală a numărului său.

Datorită însă caracterului lui migrator, pentru acest vinat, metodele de evaluare sunt foarte greu de aplicat și destul de inprecise, deși există unele metode stabilite pentru vinatul cu pene sedentar.

În această situație s-a recurs la un artificiu, anume, în loc de a încerca stabilirea efectivelor reale, s-a acceptat principiul determinării numărului de întâlniri ale observatorului cu vinatul respectiv, într-o perioadă determinată de timp și care s-a considerat „frecvența” speciei. (Se subînțelege că unele exemplare vor putea fi întâlnite în acest interval de mai multe ori). Acceptarea acestui procedeu a fost justificat prin afirmația că pe un vinător îl interesează nu atât efectivul real, cât posibilitatea de a trage că mai multe focuri la vinătoare, posibilitate oferită tocmai de numărul întâlnirilor cu acest vinat. Tot în baza cunoașterii acestor întâlniri se poate face o planificare a numărului de piese ce se pot recolta, fapt ce ar putea interesa în mare măsură sectorul economic al vinătoarei.

În orice caz, trebuie să fie reținut faptul că este vorba de un compromis, impus de imposibilitatea determinării efectivelor reale la data actuală.

Datorită terenului vast de cercetare, o problemă deosebit de importantă a constituit stabilirea zonelor și punctelor de observații, fiindcă cuprinde întreaga suprafață a Deltei și zonelor limitrofe, ar cere personal extrem de mult, fapt ce depășește posibilitățile actuale ale Stațiunii. Pentru ușurarea lucrărilor de cercetare s-a avut în vedere o subîmpărțire a întregului teritoriu în cîteva subdiviziuni, caracterizate prin unele particularități ecologice și avifaunistice.

S-a admis împărțirea întregului teritoriu în 3 subdiviziuni, Balta Brăilei constituind o unitate aparte. Astfel :

Delta propriu-zisă, limitată la nord și nord-vest de brațul Chilia, la sud-vest de o linie convențională trecând puțin în afara brațului Sf. Gheorghe, iar la est de o linie trecând la o distanță variabilă de litoral atât cît se resimte influența Mării, manifestată mai ales prin apa salmastră a lagunelor din lungul țărmului :

— *complexul de lacuri mari*, Razelm, Golovița, Zmeica, Sinoie, precum și alte lacuri mai mici din vecinătate, lăsind spre mare o fișie de litoral ;

— *litoralul Mării*, aşa cum s-a arătat mai sus cuprinzând o zonă variabilă ca lățime pînă la cîțiva km, de-a lungul țărmului.

Balta Brăilei, cuprinde zona rămasă neîndiguită dintre brațul Borcea și Dunăre.

Asupra acestor limite, referindu-ne la primele trei, mai pot fi purtate discuții, deoarece în unele cazuri e foarte greu de stabilit o limită mai mult s-au mai puțin precisă așa cum e cazul de exemplu între limita de nord a lacului Razelm și Delta propriu zisă.

În fiecare din aceste subdiviziuni s-a ales un punct cît mai reprezentativ care să întrunească caracteristicile specifice din toate punctele de vedere a acestora. Astfel, pentru zona de litoral s-a ales ca punct Sf. Gheorghe, în Delta propriu-zisă s-a fixat punctul de observație la Crișan, iar în zonă marelor lacuri 6 Martie (Jurilofca).

În jurul acestor puncte, observatorii au cules date zilnice asupra speciilor observate, numărul lor și toate aspectele de biologie într-o perioadă de 12 luni considerată de la 1 sept. Prelucrarea datelor s-a făcut pe luni și pe puncte de observație stabilindu-se frecvența exprimată în procente și coeficienți cu unele aprecieri asupra influenței factorilor externi.

Înem să precizăm că diferențele date calculate privind frecvența, sunt caracteristice punctului de observație unei zone din jur, fără a le putea generaliza la întreaga suprafață a teritoriului pentru care sunt numai orientative, rămînind valabilă însă corelația ce există între factorii externi (climatici, hidrologi și antropozici) și variația coeficienților în diverse perioade ale anului.

Au fost luate sub observație un număr de 50 specii, în majoritate de interes vînătoresc la care s-a stabilit frecvența, evidențiindu-se acelea cu frecvența cea mai mare, medie și minimă.

CARACTERIZAREA ECOLOGICĂ ȘI AVIFAUNISTICĂ ALE SUBDIVIZIUNILOR MARI A TERITORIULUI DE CERCETARE

Caracterizarea ecologică

Particularitatea avifaunistică a diferitelor subdiviziuni precizate mai sus, se poate explica ecologic, bine înțeles în linii generale, fără a intra în condițiile mai complicate ca de exemplu — stabilirea relațiilor trofice precise.

Astfel, Delta propriu-zisă este caracterizată prin cea mai mare varietate a peisajului. Aici întâlnim acvatori de natură foarte diferite — ghiozdu mari cu apă adâncă, relativ săraci în vegetație ; jepși cu apă puțin adâncă, bogate în vegetație submersă și plutitoare ; brațele actuale și vechi ale Dunării cu un curs mai mult sau mai puțin repede, apă adâncă și vegetația săracă ; canale naturale și artificiale, cu curs lent și deseori cu vegetația bogată etc. Vegetația este foarte variată, predominând bineînțeles cea acvatică și hidrofilă : deseuri întinse de trestie, papură, tipirig etc.

„Plaouri“ plutitori s-au fixat acoperiți de obicei tot cu trestie, uneori în asociație cu tufișuri de zălog, mai rar de salcia albă ; asociații de plante plutitoare mai ales nuferi și ciulini de apă ; asociații de plante submerse „brădiș“ ; fișii de pădure de salcie crescută pe grinduri ; pîlcuri de sălcii și de zălog inundate de apă ; grinduri cu vegetație de păsune sau cu culturi agricole etc.

Această varietate de condiții permite să sălășuiască aici foarte multe specii de păsări cu cerințe ecologice variate.

Sunt puțin reprezentate în Delta propriu-zisă suprafețele nisipoase și sărături, iar stîncăriile lipsesc cu totul, din care motiv și speciile caracteristice acestor terenuri apar aici accidental.

În ultimii ani s-au extins foarte mult suprafețele indiguite cu nivelul de apă variabil, dirijat de om (încintele stufole) și iazurile piscicole, care au creat condiții noi pentru ornitofauna clocitoare, influențând nefavorabil asupra populației acesteia.

Complexul de lacuri are cu totul alt caracter ecologic. Aici predomină lacurile mari, foste lagune marine, îndulcite în prezent, cu luciu întins de apă și sărace în vegetație. Malurile lor sunt formate din sărături, plaje de nisip, faleze de loess sau stîncării, de asemenea cu vegetație sărăcăcioasă. Plantele lemnoase sunt slab reprezentate. Există și lacuri sărate închise care nu comunică nici cu Dunărea nici cu Marea așa cum sunt sărturile Murighiolului și Sarinasufului.

Numai în partea de nord lacul Razelm ia contact cu Delta propriu-zisă (insula Dranovului), unde vegetația este mai bogată și condițiile de adăpost mai bune.

Din cauza acestor particularități de peisaj, complexul de lacuri este relativ sărac în specii clocitoare, dar apar cele cîteva specii caracte-

ristice acestui teritoriu. Lacurile mari în schimb, reprezintă un teren ideal pentru popas în timpul pasajelor și de iernat pentru multe specii.

Litoralul Mării se caracterizează mai ales prin plaje nisipoase pe alocuri înguste sau uneori mai late și cu unele porțiuni îmbinându-se cu Balta (Sulina—Cardon), unde astfel se îngustează la maximum zona caracteristică de Litoral.

Dincolo de aceste fâșii nisipoase începe peisajul caracteristic Deltei propriu-zise cu vegetația bogată.

Interesant în această zonă este existența în dreptul gurilor brațului Sf. Gheorghe a insulei Sahalin, fâșie de nisip lungă de cîțiva km, destul de îngustă, așezată paralel cu Litoralul.

Porțiunea de apă dintre această insulă și litoral, denumită „Meleaua Sf. Gheorghe“ are caracter cu totul particular: apa este complet îndulcită, puțin adâncă, cu vegetația acvatică foarte bogată. Astfel, această porțiune împreună cu insula Sahalin, reprezintă un loc de concentrare pentru păsări în afara perioadei de cuibărit, mai ales la iernat.

Caracteristice pentru zona de Litoral mai sunt și vechile lagune marine de dimensiuni mai mici (zătoanele) separate prin cordoane litorale înguste. Apa lor se menține încă sărată, iar vegetația acvatică este destul de bogată și oferă păsărilor hrana suficientă mai ales în timpul iernii.

Malul propriu-zis al Mării oferă condiții puține de cuibărit speciilor de interes vînătoresc, însă acolo unde vegetația este destul de bogată se pot întîlni cuiburi și chiar colonii.

În ceea ce privește Balta Brăilei condițiile ecologice de aici se apropie cu cele din Delta propriu-zisă, dar sunt mai puțin variate, oferind posibilități mai limitate de trai pentru păsări. Caracteristică este lipsa plaurului și, în general, reducerea suprafeței de stufoare și desăruri cu vegetația acvatică, datorită importantelor modificări produse în ultimii ani.

CARACTERIZARE AVIFAUNISTICĂ

A da o caracterizare avifaunistică precisă acestor suprafețe mari, este un lucru relativ, datorită schimbărilor ce se produc an de an în întreg teritoriul de cercetare, prin intervenția omului — cel mai concludent exemplu ar fi Balta Brăilei, și bineînțeles, datorită variației factorilor naturali externi.

Din acest motiv ne vom mulțumi a stabili doar cîteva trăsături generale.

Astfel, Delta propriu-zisă este incontestabil porțiunea cea mai reprezentativă a întregului teritoriu. Aici cuibăresc în număr mare cele mai multe specii, printre care și cele mai caracteristice de vînat acvatic: *Cygnus olor*, *Anser anser*, *Anas platyrhynchos*, *A. strepera*, *Netta rufina*, *Aythya nyroca*, *Podiceps cristatus*, *P. griseigena*, (mai sporadic *P. nigricollis*), *Fulica atra*.

Aici se găsesc coloniile de pelicanii de ambele specii, la care înaintea combaterilor prea intense, se asocia și cormoranul mare. Tot aici sunt cunoscute și coloniile mixte cele mai multe, cele mai bogate în indivizi și cele mai variate în compoziție: *Platalea leucorodia*, *Plegadis falcinellus*, specii de *Ardea* și *Égretta*, *Ardeola ralloides*, *Nycticorax nycticorax*, *Phalacrocorax pygmaeus*.

Tot aici pare a fi limitat în prezent cuibăritului lui *Haliaëtus albicilla*.

Negativ, Delta propriu-zisă se poate caracteriza prin lipsa la cui-bărit (sau poate extrema raritate) a cîtorva specii — *Tadorna tadorna*, *Casarca ferruginea*, *Himantopus himantopus*, *Recurvirostra avosetta*, precum și a unora, necuprinse în cercetările noastre amănunțite, dar avind totuși oarecare interes (de ex. *Burhinus oedicnemus*).

În timpul pasajelor prin Delta propriu-zisă se scurge majoritatea speciilor migratoare, din care o parte rămîn și la iernat dacă starea timpului permite. Ceva mai rare par a fi numai unele specii ca *Aythya marila*, *Mergus serrator*, chiar *Grus grus*.

Se pare că în Delta propriu-zisă se produc și unele concentrări ale vinatului în vederea năpărării, în special la *Anser anser*. Dar acest aspect nu a fost cercetat sistematic pînă în prezent, deci se impune o anumită rezervă.

În complexul de lacuri, numărul păsărilor clocitoare (raportat, bineînțeles la suprafață) par a fi incomparabil mai mic decît în Delta propriu-zisă. Excepție face *Cygnus olor*, care pare să-si găsească aici teritoriul principal de cuibărit. Abundente la cuibărit mai sunt *A. platyrhynchos* și *N. rufina*, pe cînd *A. anser*, *A. strepera*, *A. nyroca*, specii de *Podiceps*, *Fulica atra* sunt mai rare decît în Delta propriu-zisă. Numai aici par să clocească speciile rare ca *T. tadorna*, *C. ferruginea*, *H. himantopus*, *R. avosetta*, precum și o serie de specii necuprinse în programul de cercetare.

Coloniile mixte sunt rare și compuse de obicei din specii puține. Pelicanii și cormoranul mare par să lipsească tot la cuibărit.

În timpul pasajelor pe aici se scurg foarte multe păsări. Pînă de curind erau abundenți la pasaj cocorii, dar care în prezent s-au împuținat. În schimb, *Anser albifrons* și în prezent se strînge în cantități colosale la pasaj și parțial la iernat; de asemenea, *A. platyrhynchos*, *A. crecca*, *F. atra*, uneori *N. rufina*. Dintre specii mai rare în Delta propriu-zisă aici se semnalează uneori *Aythya marila* în număr destul de mare (cu rezerva asupra confuziilor eventuale cu *A. fuligula*, despre care s-a și vorbit mai sus; totuși, am văzut exemplare autentice de *A. marila*, colectate pe Razelm!).

* Se observă și unele concentrări de vară, desigur pentru năpărare, mai ales la *Netta rufina*, apoi la *A. platyrhynchos* și *C. olor*. Dar și în acest caz sunt necesare observații în continuare.

În ceea ce privește litoralul este sigur că multe specii de vinat cuibăresc pînă în imediata apropiere a Mării. Au fost semnalate colonii de pelicanii (zătoane) și colonii mixte destul de bine populate (ciotice)

unde au cloicot chiar stirci-lopatari. Desigur, cuibăresc aici și numeroase specii caracteristice pentru regiuni litorale, dar necuprinse în programul nostru de cercetări.

Importanța litoralului ca regiune de pasaj și mai ales de iernare, a mai fost arătată mai sus. Aici trebuie să fie subliniat numai că în concentrări puternice pe litoral participă un număr relativ mic de specii — *C. cygnus*, *Anas platyrhynchos*, *A. crecca*, uneori *A. anser*, *A. ferina*, *A. fuligula*, *M. merganser*, *M. albellus*, *F. atra*. Speciile mai puțin rezistente părăsesc în majoritate țara în astfel de perioade; cel mult sunt reprezentate prin puține exemplare (*C. olor*, *A. strepera*, *N. rufina*, *A. nyroca*).

Balta Brăilei se pare că, în linii generale, se apropie cel mai mult de Delta propriu-zisă. Destul de comune sunt: *A. anser*, *A. platyrhynchos*, *A. nyroca*, *F. atra*.

C. olor, pare să lipsească de la cuibărit, speciile de pelicană lipsesc precum, în schimb pînă de curind existau coloniile de *Ph. carbo*, *A. strepera*, *N. rufina* și *A. ferina*, sunt rare.

Există colonii mixte destul de bine populate; cuibăresc *E. garzetta*, *A. ralloides*, *N. nycticorax*, iar țigănușul lipsind în ultimii ani în colonii.

Asupra rolului acestei regiuni pentru migrație și iernat, deocamdată este greu de făcut precizări. Se pare că o serie de specii — comune în deltă lipsesc aici la pasaje (*C. cygnus*, *A. penelope*, *M. merganser*) sau sunt rare (*A. acuta*, *A. fuligula* și *M. albellus*).

REZULTATE PRIVIND FRECVENTĂ

Frecvența pe care o vom reda pentru speciile de păsări acvatice luate în cercetare, reprezintă un raport procentual între numărul de întîlniri cu specia respectivă și numărul de întîlniri cu toate speciile luate în observație. Acest procent ne dă o imagine asupra frecvenței speciilor, atât în spațiu cât și în timp, ceea ce pentru producție este deocamdată singurul indicator pe care-l poate folosi în realizarea planului de producție, la recoltarea de păsări acvatice.

Din cele 50 de specii la care s-au executat zilnic observații sistematice de către cercetătorii științifici și laboranții instruiți special în acest scop, vom evidenția speciile cu frecvență mare, medie și mică, pe subdiviziunile teritoriale din ultima perioadă de timp (1967—1968):

a. ZONA SF. GHEORGHE

Dintre speciile de păsări cu frecvență mare (peste 5% semnalăm):
— *Anas platyrhynchos* (10—20%);
— *Fulica atra* (5—10%);
— *Anser anser* (5—10%);
— *Aythia nyroca* (5—10%);
— *Cygnus olor* (5—10%).

Specii cu frecvență medie în 1—5%

- *Anas crecca* ;
- *Aythia ferina* ;
- *Anas acuta* ;
- *Anas querquedula* ;
- *Aythia fuligula* ;
- *Pelecanus onocrotalus*.

Dintre speciile cu frecvență mică (sub 1%), enumerăm :

- *Todorna todorna*, *Gavia arctica*, *Hymantopus hymantopus*, *Recurvirostra avoseta*.

b. ZONA CRIȘAN

Specii cu frecvență mare (peste 5%) :

- *Ardea purpurea* (10—20%) ;
- *Anas platyrhynchos* (5—10%) ;
- *Fulica atra* (5—10%) ;
- *Aythya nyroca* (5—10%) ;
- *Plegadis falcinellus* (5—10%) ;
- *Nycticorax nycticorax* (5—10%) ;
- *Ardeola ralloides* (5—10%) ;
- *Egretta garzetta* (5—10%).

Printre specii cu frecvență medie semnalăm :

- *Phalacrocorax pymeus* (1—5%) ;
- *Anser anser* (1—5%).

Specii cu frecvență mică, sub 1% :

- *Phalacrocorax carbozinensis*, *Platelea leucorodia*, *Gavia arctica*.

c. ZONA MARILOR LACURI

Specii cu frecvență mare, peste 50% :

- *Netta rufina* (10—20%) ;
- *Aythia nyroca* (10—20%) ;
- *Ardea purpurea* (5—10%) ;
- *Anas platyrhynchos* (5—10%) ;
- *Cygnus olor* (5—10%) ;

Specii cu frecvență medie, între 1—5% :

- *Fulica atra* ;
- *Podiceps cristatus* ;
- *Ardeala ralloides* ;
- *Plegadis falcinellus* ;
- *Egretta garzetta*.

Dintre speciile cu frecvență mică sub 1% enumerăm :

- *Tadorna tadorna*, *Hymantopus hymantopus*, *Phalacrocorax carbo sineis*, *Platelea leucorodia*, *Mergus merganser* etc.

TA

PRIVIND INDICII DE FRECVENTĂ A SPECIILOR LUATE ÎN

Nr. crt.	Specia	Total			P. O. Brăila		
		n	N	F	n	N	F
1	Gisca de vară	1 405	39 394	2	270	3 960	3
2	Girliță mare	320	61 275	2	112	2 708	2
3	Rață sălbaticeă mare	3 850	194 355	4	1 174	13 274	6
4	Rață pitică	367	132 491	2	—	—	—
5	Rață cîrlitoare	934	27 450	2	285	5 216	3
6	Rață cu perucă	1 819	42 920	3	50	196	2
7	Rață cu cap brun	665	54 759	2	75	501	2
8	Rață cu ochi albi	3 199	76 856	4	461	3 520	4
9	Rață pestriță	321	6 411	2	86	509	2
10	Rață fluierătoare	63	2 240	1	323	20	1
11	Rață sulițar	228	18 480	1	41	683	2
12	Rață lingură	57	1 195	1	1	4	1
13	Rață moțată	148	16 020	1	—	—	—
14	Rață cu cap negru	—	—	—	—	—	—
15	Rață sunătoare	11	41	1	—	—	—
16	Lișită	2 134	224 042	3	241	11 307	3
17	Califar alb	15	70	1	—	—	—
18	Califar roșu	1	2	1	—	—	—
19	Lebădă cîntătoare	156	2 171	1	13	66	1
20	Lebădă mută	1 122	15 431	2	46	259	2
21	Stirc lopătar	53	404	1	—	—	—
22	Tigănuș	1 669	36 335	3	55	1 526	2
23	Stircul cenușiu	619	1 802	2	139	624	2
24	Stirc purpuriu	2 582	9 273	3	58	369	2
25	Egreta mare	758	3 853	2	32	135	1
26	Egreta mică	1 462	7 739	2	117	1 397	2
27	Stircul galben	1 534	9 222	2	102	1 066	2
28	Stircul de noapte	1 067	8 277	2	96	1 115	2
29	Stirc pitic	673	1 226	2	8	9	1
30	Buhai de baltă	41	50	1	—	—	—
31	Vultur codalib	162	246	1	53	81	2
32	Uliu de tresnic	803	1 561	2	3	3	1
33	Ferăstrașul mare	22	96	1	—	—	—
34	Ferăstrașul mijlociu	22	265	1	—	—	—
35	Ferăstrașul mic	160	2 237	1	6	22	1
36	Cormoranul mare	195	1 297	1	15	119	1
37	Cormoranul mic	465	3 636	2	9	106	1
38	Pelicanul comun	280	30 291	1	—	—	—
39	Pelicanul creț	297	1 568	1	—	—	—
40	Corcodeul mare	1 163	7 922	2	99	839	2
41	Corcodeul cu gât roșu	94	399	1	4	28	1
42	Corcodeul cu gât negru	14	38	1	—	—	—
43	Corcodeul pitic	117	1 117	1	6	31	1
44	Fundac polar	13	21	1	7	11	1
45	Piciorong	42	145	1	—	—	—
46	Avozeta	15	71	1	—	—	—
47	Sitar de pădure	—	—	—	—	—	—
48	Cocorul mare	70	3 275	1	17	394	1
49	Cristei de baltă	55	124	1	—	—	—
50	Găinușă de baltă	259	475	1	—	—	—
Total:		31 484	1 070 994		3 864	50 454	